

Haridus- ja Teadusministeerium

TÄISKASVANUHARIDUSE VALDKONNA
STATISTIKA PÕHINÄITAJAD

Koostaja: Mart Reinhold

Haridus- ja Teadusministeeriumi analüütik

2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TÄISKASVANUHARIDUSE ÜLDANDMED	4
1.1. Täiskasvanuhariduse defineerimine	4
1.2. Eesti elanikkonna haridustase	4
1.3. Erialase haridusega täiskasvanute haridustase	6
1.4. Madala haridustasemega täiskasvanud	7
1.3. Elukestvas õppes osalemine	9
1.4. Elanike iseseisev enesetäiendamine	16
2. TÄISKASVANUD ÕPPIJA KÕRGHARIDUSES	18
3. TÄISKASVANUD ÕPPIJA KUTSEHARIDUSES	19
4. TÄISKASVANUD ÕPPIJA ÜLDHARIDUSES	21
5. TÄISKASVANUTE TÖÖALANE TÄIENDUSKOOLITUS KUTSE- JA RAKENDUSKÕRGKOOLIDES	23
6. KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEM	25
Lisa 1. Kasutatud mõisted	27

SISSEJUHATUS

Järgnevasse ülevaatesse on koondatud olulisemad Eesti täiskasvanuharidust iseloomustavad statistilised näitajad, mis kajastavad 2015. ja 2015/16. õppeaasta arengusuundi täiskasvanute osalemise kohta nii elukestvas õppes tervikuna kui ka nende õppimist üld-, kutse- ja kõrghariduse tasemetel.

Esitavate andmete peamiseks allikateks on Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS), Eesti Statistikaameti poolt läbiviidav Eesti tööjõu-uuring (ETU) ning Eurostati poolt koondatav rahvusvaheline statistika, lisaks on kasutatud kutseregistri andmeid.

1. TÄISKASVANUHARIDUSE ÜLDANDMED

1.1. Täiskasvanuhariduse defineerimine

Täiskasvanute koolitus jaguneb tasemeõppeks ja täienduskoolituseks. Tasemeõppe korraldamist reguleerivad põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kutseõppeasutuse seadus, rakenduskõrgkooli seadus, ülikooliseadus ning erakooliseadus. Täienduskoolitus on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus.¹

Täiskasvanuks olemise vanuselised piirid ei ole hariduse kontekstis täpselt defineeritud. Et täiskasvanuharidus on tihedalt seotud tööturu ja konkurentsivõime mõistega, siis on valdkondlikes ülevaadetes levinuimaks viisiks analüüsida 25-64-aastaste inimeste osalemist hariduses. Ka järgnevates alapeatükkides kajastatakse täiskasvanute koolituses osalemist peamiselt erinevate vanusegruppide kaupa.

1.2. Eesti elanikkonna haridustase

Tööealiste inimeste arv Eestis väheneb: viimase kümne aasta jooksul on 25-64-aastaste elanike arv vähenenud ca nelja tuhande võrra. Oluliselt on kasvanud kõrgharidusega inimeste arv, vähenenud on erialase haridusega ja kutseharidusega inimeste arv (vt tabel 1).

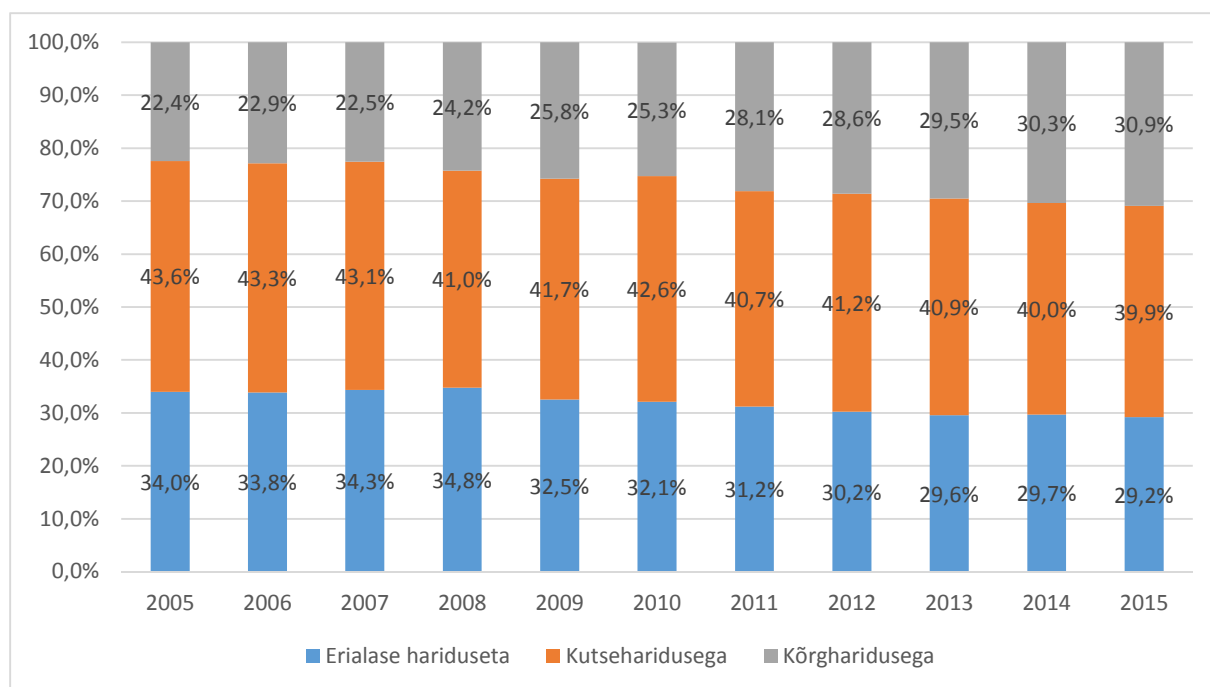
Tabel 1. Elanikkonna haridustase vanuses 25-64 (tuhat)

25-64	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Erialase haridusega	245,9	243,4	245,1	248	232,9	231	224,7	217,6	212,5	213,3	209,8
Kutseharidusega	315,1	311,5	307,9	292,2	298,4	306,1	293,4	296,2	294,4	287,6	287,1
Kõrgharidusega	162	164,5	161	172,6	184,4	181,5	202,3	205,8	212,3	218,1	222
Kokku	723	719,3	714	712,8	715,8	718,8	720,4	719,7	719,1	719	718,9

Allikas: SA, *tööjõu-uuring*

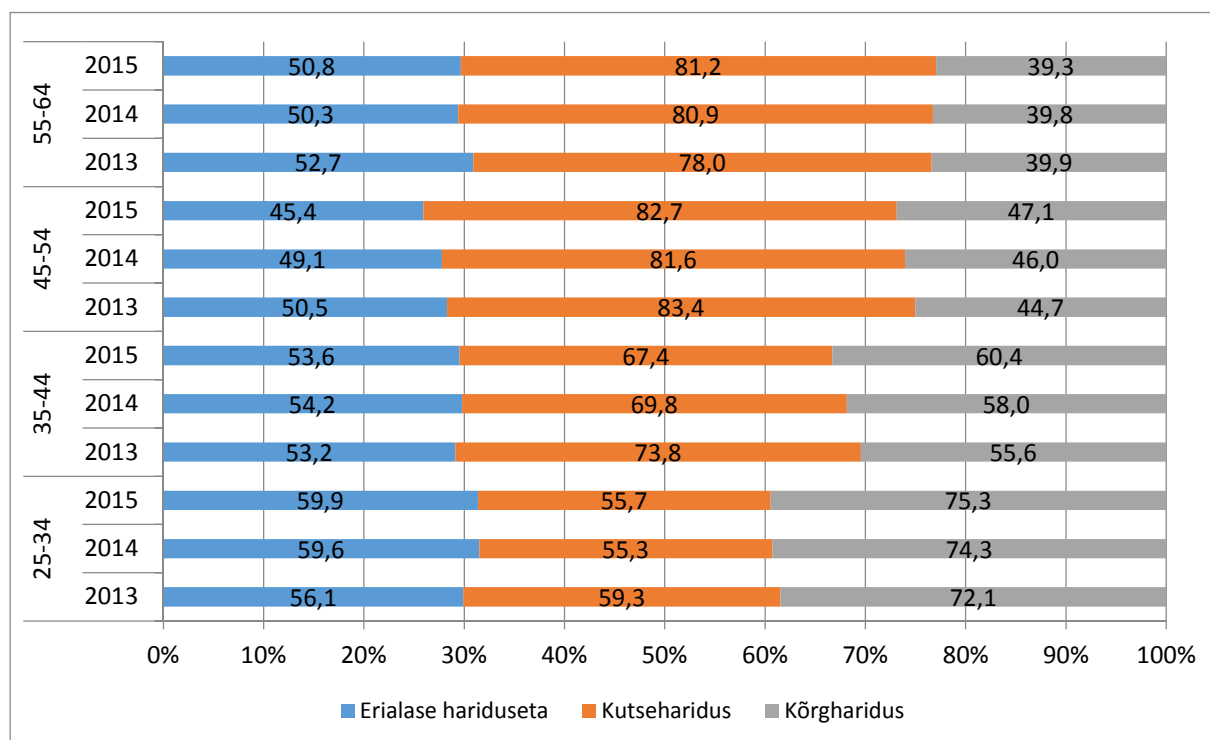
Erialase haridusega tööjõu suur osakaal on Eestis olnud probleemiks juba pikemat aega ning on jätkuvalt suureks väljakutseks ka tulevikus. Erialase haridusega inimeste hulka arvestatakse kõik, kes ei oma kutseharidust või kõrgharidust. 2015. aastal oli 25-64-aastaste seas erialase haridusega inimeste osakaal 29,2%, arvudes väljendatuna teeb see kokku hinnanguliselt 210 000 inimesest (vt joonis 1). **Eri- ja kutsealase haridusega** inimeste arv tugineb Eesti tööjõu-uuringu andmetele.

¹ Täiskasvanute koolituse seadus, vastu võetud 18.02.2015, RT I, 10.06.2015, 10

Joonis 1. 25–64-aastane elanikkond omandatud hariduse järgi aastatel 2005-2015, (%). Allikas: SA, töajõu-uuring

Erialase hariduseta isikute arv on mõnevõrra suurem olnud nooremas vanusegrupis. 25-34-aastaste seas on erialase hariduseta inimeste osakaal viimastel aastatel püsinud samal tasemel. Nooremas vanuserühmas (25–34-aastased) on 2015. aastal võrreldes 2013. aastaga suurenenud kõrgharidusega inimeste osakaal ca 3000 võrra (vt joonis 2).

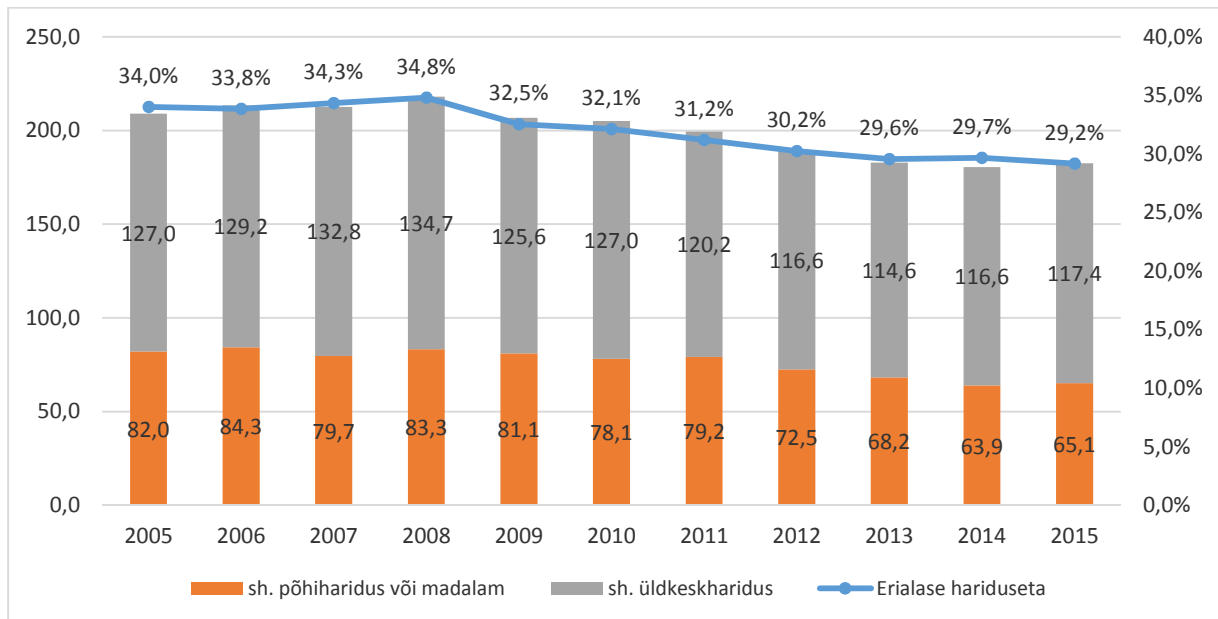

Joonis 2. 25–64-aastane elanikkond omandatud hariduse järgi eagruppide kaupa 2013.-2015. aastal, (tuhat). Allikas: SA, töajõu-uuring

Üldised trendid on olnud viimastel aastatel positiivsed, kuid detailsema vaateta ei ole võimalik saada olukorrast adekvaatset ülevaadet.

1.3. Erialase hariduseta täiskasvanute haridustase

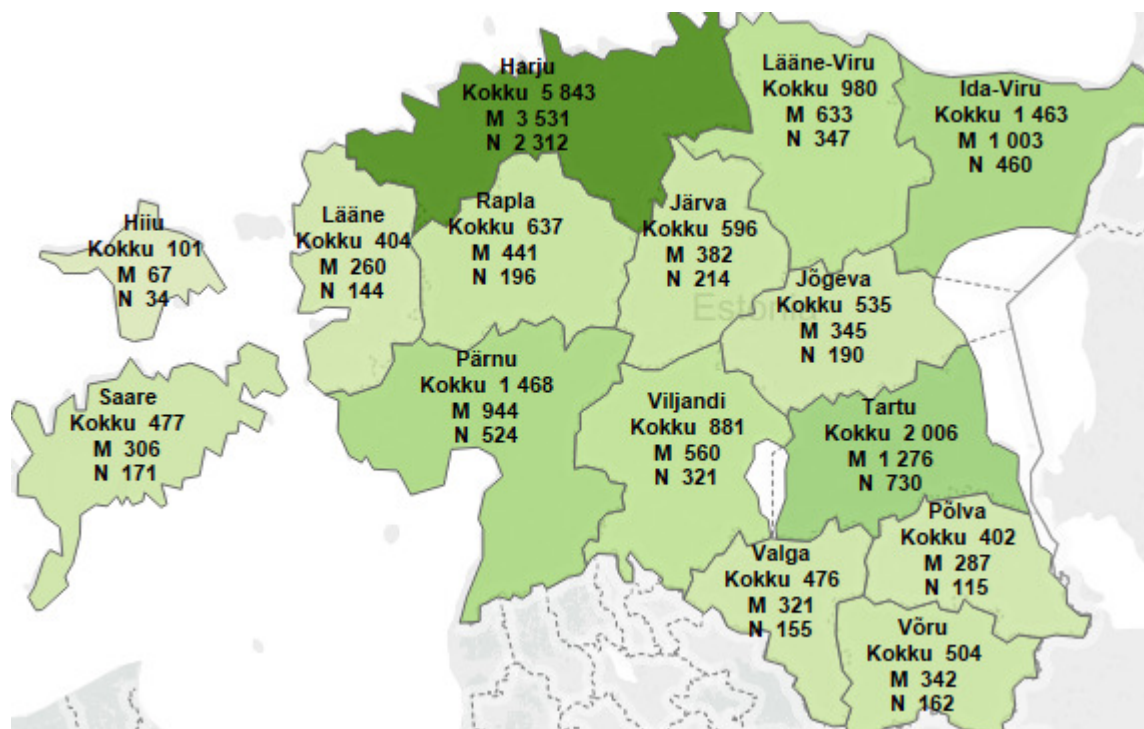
Erialase hariduseta täiskasvanute puhul on oluline eraldi vaadata üldkeskharidusega inimeste ja põhihariduse või madalama haridustasemega inimeste arvu. Viimastel aastatel on üldkeskharidusega inimese arv olnud vahemikus ca 115-117 tuhat, madala haridustasemega inimesi oli 2015. aastal 65 tuhat (vt joonis 3).

Joonis 3. 25-64-aastaste erialase hariduseta inimeste jaotumine haridustaseme lõikes 2005-2015, (tuhat). Allikas: SA, tööjõu-uuring

1.4. Madala haridustasemega täiskasvanud

Eesti elanikkonna üldkeskhariduse omandanute märkimisväärselt kõrgete näitajate kõrval² on tõsiseks mõtlemiskohaks noorte rohke piirdumine põhiharidusega. Liiga palju on noori, kes ei ole jõudnud vähemalt keskhariduse tasemeni, osad neist kindlasti jõuavad veel, kuid neil noortel, kes piirduvad vaid põhiharidusega, on reaalne oht jääda töömaailmas kõrvalseisjateks ja sattuda palgavaesusse.³ Eriti murettekitav on noorete meeste rohke piirdumine põhiharidusega (vt joonis 4).

Joonis 4. Põhihariduse või madalama haridustasemega 20-24-aastaste jaotus maakonna ja soo lõikes 2014. aastal. Allikas: SA

Ka vanuserühmas 25-29 on palju neid, kes ei jõua vähemalt keskhariduse tasemeni. Kui seni oli nooremas keskeas põhiharidusega piirdumine vähene, siis nüüd on seegi iga aastaga järjest kasvav.

Maakondade lõikes on arvuliselt kõige enam madala haridustasemega noori Harju- ja Tartumaal, mis on igati loogiline, kuna neis maakondades on ka kokku kõige enam noori. Kuigi ülejäänud maakondades on madala haridustasemega noorte arvud väiksemad, siis tuleb nendesse näitajatessegi suhtuda kriitiliselt, kuna seal on ka noorte absoluutarv palju väiksem (vt tabel 2).

² Üldkeskhariduse omandanute osakaal 25-64-aastaste hulgas on Eestil märkimisväärselt kõrgem kui EL keskmine (Eesti 2015: 90,9; EL28: 76,3)

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00065&plugin=1>

³ Jaggo, I., Reinhold, M., ja Valk, A. (2016). *Analüüs: kutse- ja kõrghariduse omandanute edukus tööturul*. Haridus- ja Teadusministeerium.

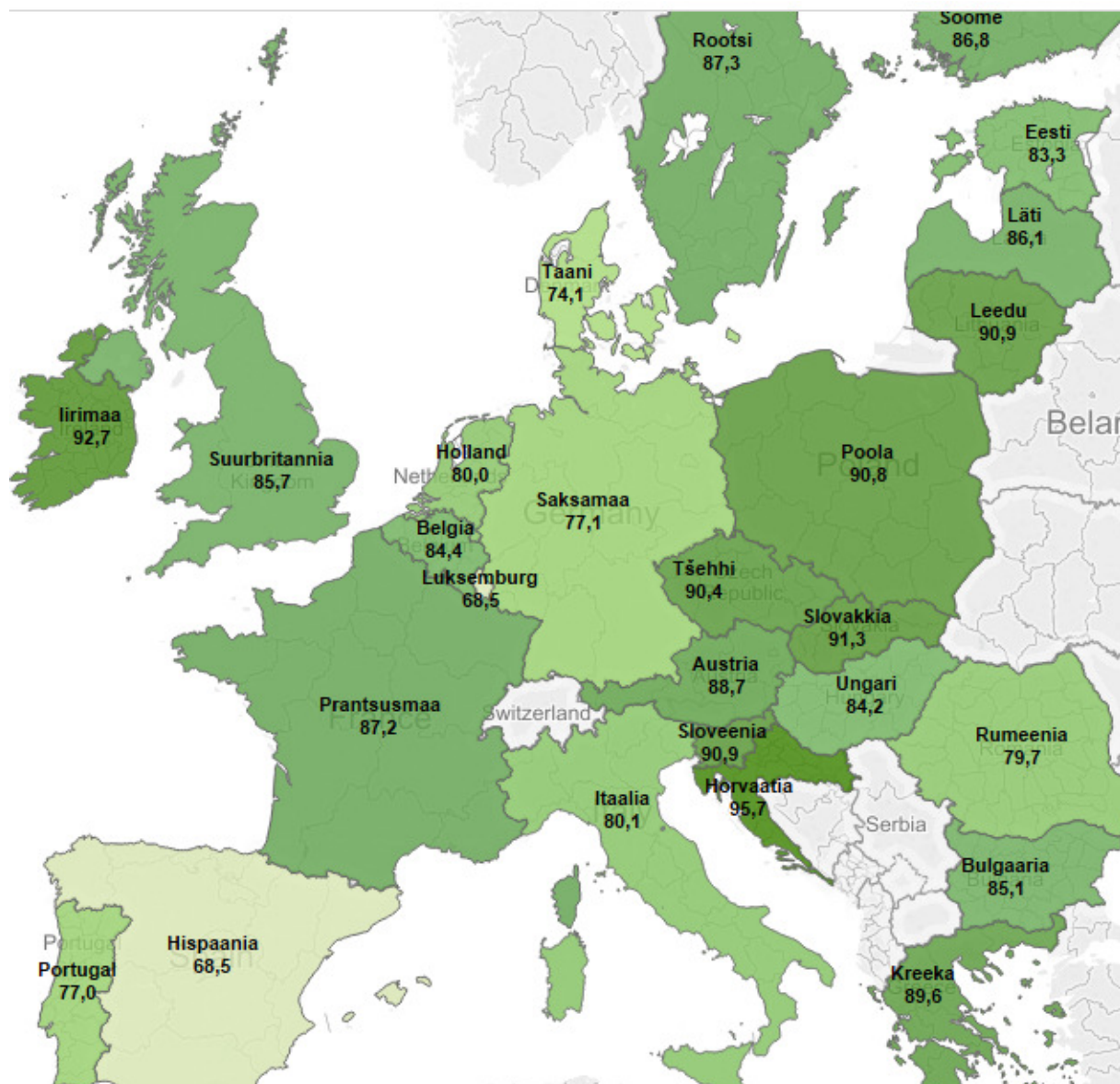
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51600/Edukus%20t%C3%B6turul_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tabel 2. Põhihariduse või madalama haridustasemega inimesi vanuses 25-44 maakonna lõikes.

Maakond	25-29	30-34	35-39	40-44
Harju maakond	5 904	4 916	4 290	2 045
Tartu maakond	1 934	1 530	1 361	918
Ida-Viru maakond	1 517	1 333	1 056	605
Pärnu maakond	1 235	986	847	594
Lääne-Viru maakond	883	789	874	594
Viljandi maakond	752	653	635	441
Rapla maakond	543	474	467	353
Järva maakond	501	405	394	261
Jõgeva maakond	463	362	372	310
Saare maakond	451	357	354	215
Valga maakond	428	338	384	234
Põlva maakond	422	385	348	246
Võru maakond	403	350	388	302
Lääne maakond	356	297	369	259
Hiiu maakond	91	70	112	85
Üldkokkuvõte	15 883	13 245	12 251	7 462

Allikas: SA

Madala haridustasemega piirdumine ei ole siiski probleemiks vaid Eestis, paljudes Euroopa riikides on olukord veelgi halvem. Võrreldes lähinaabritega on Eestis vähemalt keskharidusega noorte osakaal siiski veidi väiksem (vt joonis 5).

Joonis 5. Vähemalt keskhariduse taseme omandanud 20–24-aastaste osakaal 2015. aastal (%).

Allikas: Eurostat, 2015

1.3. Elukestvas õppes osalemine

Euroopa Liidu tasemel on kõige olulisemaks täiskasvanuhariduse indikaatoriks osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul (sageli kasutatakse ka koondnimetust „osalemine elukestvas õppes“), mille kohta kogutakse informatsiooni töajõu-uuringu (*Labor Force Survey*, LFS) käigus. Eurostati andmetel osales 2015. aastal Eestis elukestvas õppes 12,4%.

Tabel 3. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2008.-2015. aastal, (%).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015 vs 2014
Taani	30,0	31,3	32,6	32,3	31,6	31,4	31,9	31,3	↘
Rootsi	22,5	22,5	24,7	25,3	27,0	28,4	29,2	29,4	↗
Soome	23,1	22,1	23,0	23,8	24,5	24,9	25,1	25,4	↗
Holland	17,4	17,4	17,0	17,1	16,9	17,9	18,3	18,9	↗
Prantsusmaa	6,0	5,7	5,0	5,5	5,7	17,8	18,4	18,6	↗
Luksemburg	8,7	13,8	13,5	13,9	14,2	14,6	14,5	18,0	↗
Suurbritannia	20,5	20,7	20,1	16,3	16,3	16,6	16,3	15,7	↘
Austria	13,3	13,9	13,8	13,5	14,2	14,1	14,3	14,4	↗
Eesti	9,7	10,5	11,0	11,9	12,8	12,6	11,6	12,4	↗
Sloveenia	14,3	14,8	16,4	16,0	13,8	12,5	12,1	11,9	↘
EL (28 liikmesriiki)	9,5	9,5	9,3	9,1	9,2	10,7	10,8	10,7	↘
Hispaania	10,7	10,8	11,2	11,2	11,2	11,4	10,1	9,9	↘
Portugal	5,3	6,4	5,7	11,5	10,5	9,7	9,6	9,7	↗
Tšehhi	8,0	7,1	7,8	11,6	11,1	10,0	9,6	8,5	↘
Küpros	8,8	8,3	8,1	7,8	7,7	7,2	7,1	7,5	↗
Itaalia	6,3	6,0	6,2	5,7	6,6	6,2	8,1	7,3	↘
Malta	6,3	6,2	6,2	6,6	7,1	7,6	7,4	7,2	↘
Ungari	3,4	3,0	3,0	3,0	2,9	3,2	3,3	7,1	↗
Belgia	7,1	7,1	7,4	7,4	6,9	6,9	7,4	6,9	↘
Iirimaa	7,1	6,5	7,0	7,1	7,4	7,6	6,9	6,5	↘
Leedu	4,9	4,6	4,4	6,0	5,4	5,9	5,1	5,8	↗
Läti	6,9	5,6	5,4	5,4	7,2	6,8	5,6	5,7	↗
Poola	4,7	4,7	5,2	4,4	4,5	4,3	4,0	3,5	↘
Kreeka	3,2	3,5	3,3	2,8	3,3	3,2	3,2	3,3	↗
Horvaatia	2,6	3,0	3,0	3,1	3,3	3,1	2,8	3,1	↗
Slovakkia	3,6	3,1	3,1	4,1	3,2	3,1	3,1	3,1	→
Bulgaaria	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	2,0	2,1	2,0	↘
Rumeenia	1,8	1,8	1,4	1,6	1,4	2,0	1,5	1,3	↘

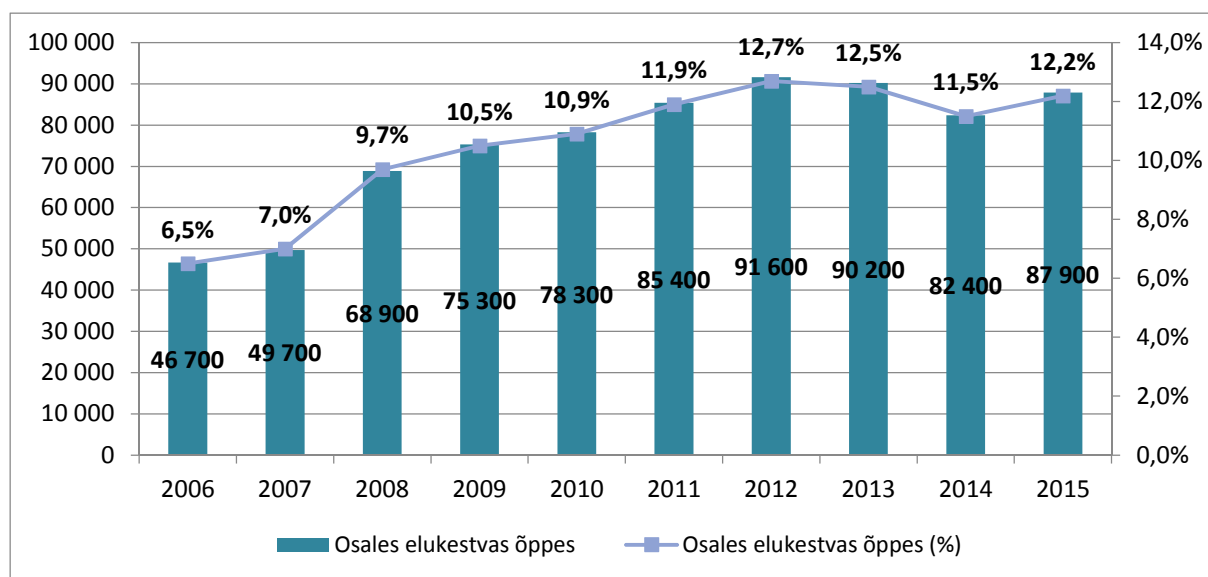
Allikas: Eurostat, 2016

Elukestvas õppes osalejaid on tavapäraselt kõige enam Põhjamaades. Püsivalt väga madal on elukestvas õppes osalemine Bulgaarias ja Rumeenias. Euroopa Liidu keskmine näitaja tegi 2015. aastal vähese languse.

Joonis 6. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2015. aastal, (%). Allikas: Eurostat, 2015

Alates 2009. aastast on elukestvas õppes osalemise määr Eestis olnud kõrgem kui 10%, 2012. aastal osales elukestvas õppes 12,7% ja 2015. aastal 12,2% täiskasvanutest (25–64a), mis tähendab, et tõenäoliselt jääb saavutamata konkurentsivõimekavas „Eesti 2020“ 2020. aastaks seatud 20%-line siht (vt joonis 7).

Joonis 7. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2006-2015.

Allikas: SA, tööjõu-uuring

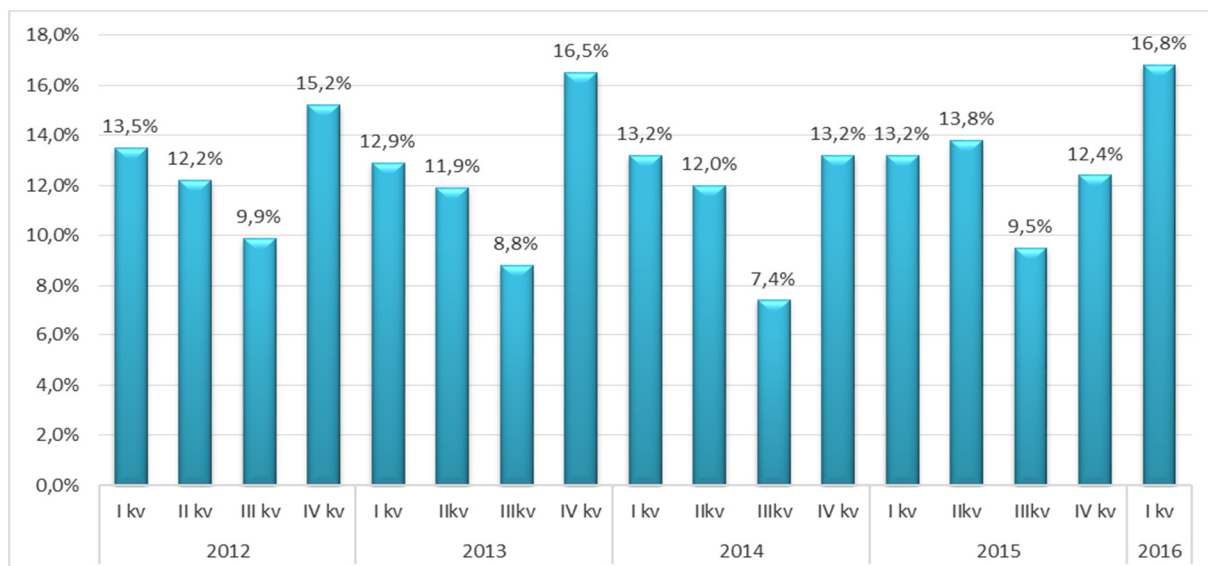
Kõige aktiivsem elukestvas õppes osalemine on Tartus ja Tallinnas, väga madal osalemismäär on Kirde-Eestis ja Kesk-Eestis (vt tabel 4).

Tabel 4. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul piirkonna lõikes.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kogu Eesti	7	9,7	10,5	10,9	11,9	12,7	12,5	11,5	12,2
Põhja-Eesti	8,5	10,8	14,4	15,2	15,4	16	17	14,9	15,2
..Tallinn	8,6	11,8	15,8	16,5	16,4	17,3	18,9	16,5	17,8
Kesk-Eesti	6,2	9	8,3	7,3	8	8,8	10,1	6,9	7,2
Kirde-Eesti	4,3	6,5	6,1	7,7	8,7	7,9	5,5	5,7	4,8
Lääne-Eesti	4,1	8,4	8,3	9,3	9,5	10	7,9	8,8	11
Lõuna-Eesti	7,4	10,2	8	7,1	9,6	11,7	10,6	10,6	12,7
..Tartu linn	11,8	15,8	14,4	11	16,8	21,4	16,9	18	20,9

Allikas: SA, tööjõu-uuring

Elukestvas õppes osalemist vaadeldakse ka kvartalite lõikes (vt joonis 8). Tulemused on rõõmustavad, sest kõige aegade parim tulemus (16,8 %) saavutati 2016. aasta esimeses kvartalis. Enamasti on olnud kõrge näitaja IV kvartalis, kõige vähem osaletakse koolis ja koolitustel III kvartalis, mis on tingitud aktiivsest puhkuste perioodist, mil koolitusi pakutakse vähem.

Joonis 8. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul kvartalite lõikes 2012-2016 I kv, (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

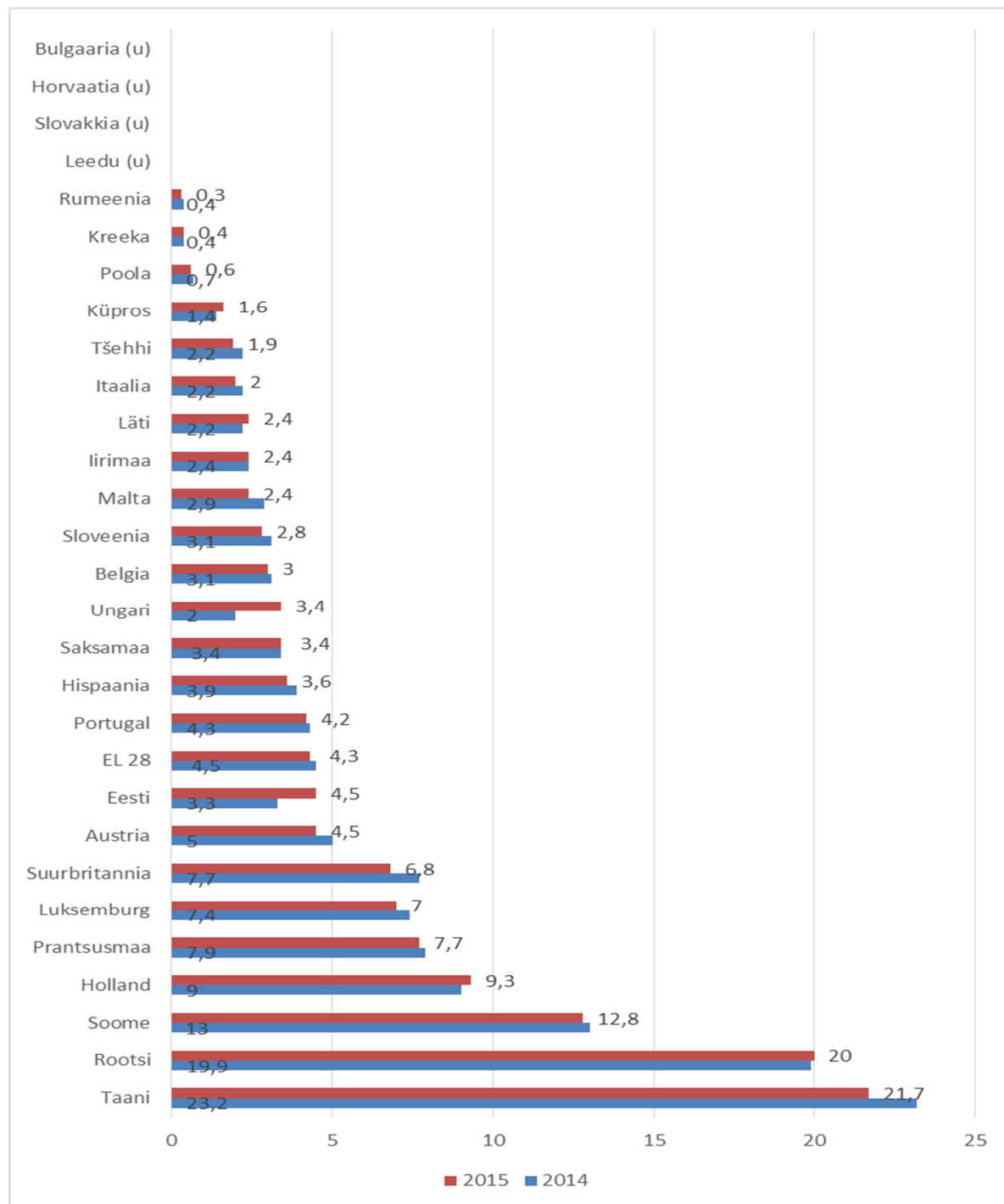
Madala haridustasemega elanike osalemine elukestvas õppes on muutunud aktiivsemaks - kui veel 2010. aastal oli sihtrühma osaluse määr 2%, siis nüüd on see enam kui kaks korda suurem. Kuid kasvule vaatamata on osalemise määr siiski veel väga madal. Haridustaseme kasvades suureneb elukestvas õppes osalemise aktiivsus oluliselt, kõige aktiivsemad on kõrgharidusega, magistri- ja doktorikraadiga elanikud (vt tabel 5).

Tabel 5. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul haridustaseme lõikes, (%).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kokku	10,9	11,9	12,7	12,5	11,5	12,2
Esimese taseme haridus või madalam	2	3,5	4	4,6	3,2	4,4
Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus	7,6	8,2	9	8,8	8,1	8,7
..üldkeskharidus	10,2	11,5	11,4	12	11,6	12,8
..kutsekeskharidus põhihariduse baasil	5,6	5,6	7,5	6,1	4,5	4,6
..kutsekeskharidus keskhariduse baasil	7,5	8,9	10	9,7	8,9	9,7
..keskeriharidus põhihariduse baasil	6,5	5,9	7,1	7	5,6	6,1
Kolmanda taseme haridus	18,6	19,5	20,2	19,9	18,3	18,9
..keskeriharidus keskhariduse baasil	10,8	10,7	11,7	8,6	7,3	7,5
..kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad	21,7	22,3	22,9	22,9	20,9	21,6

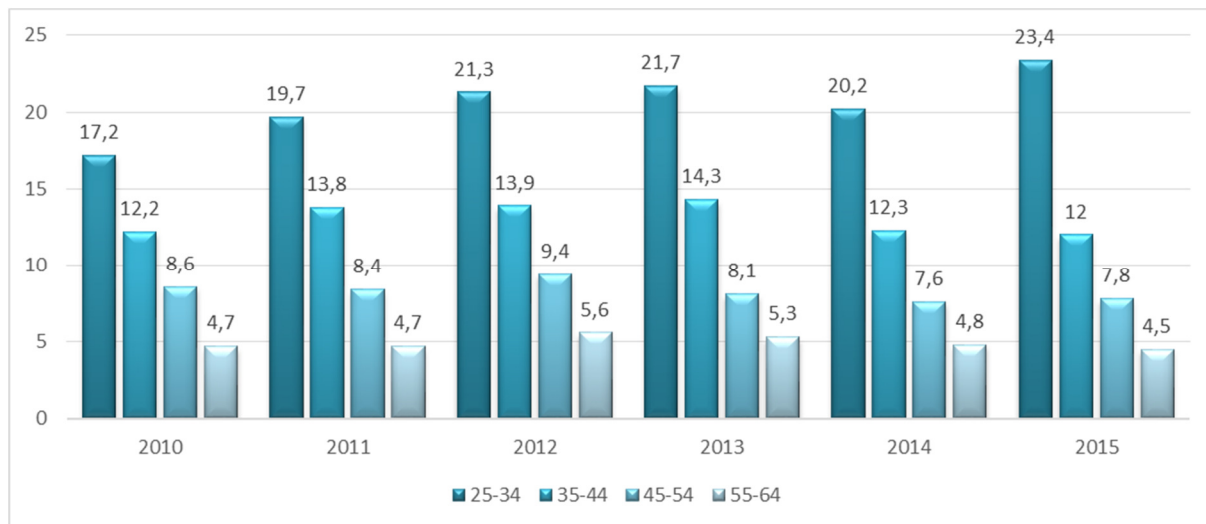
Allikas: SA, tööjõu-uuring

Madala haridustasemega elanike vähenenud osalemine elukestvas õppes ei ole probleemiks vaid Eestis – enamikes Euroopa Liidu riikides on olukord sarnane. Euroopa Liidu keskmine näitaja oli 2015. aastal 4,4%, Eesti vastav näitaja oli 3,3% (vt joonis 9). Eesti näitaja tegi võrreldes eelneva aastaga läbi väikese tõusu, kuid seniste trendide põhjal võib öelda, et edasist kasvu ei ole enam lihtne saavutada.

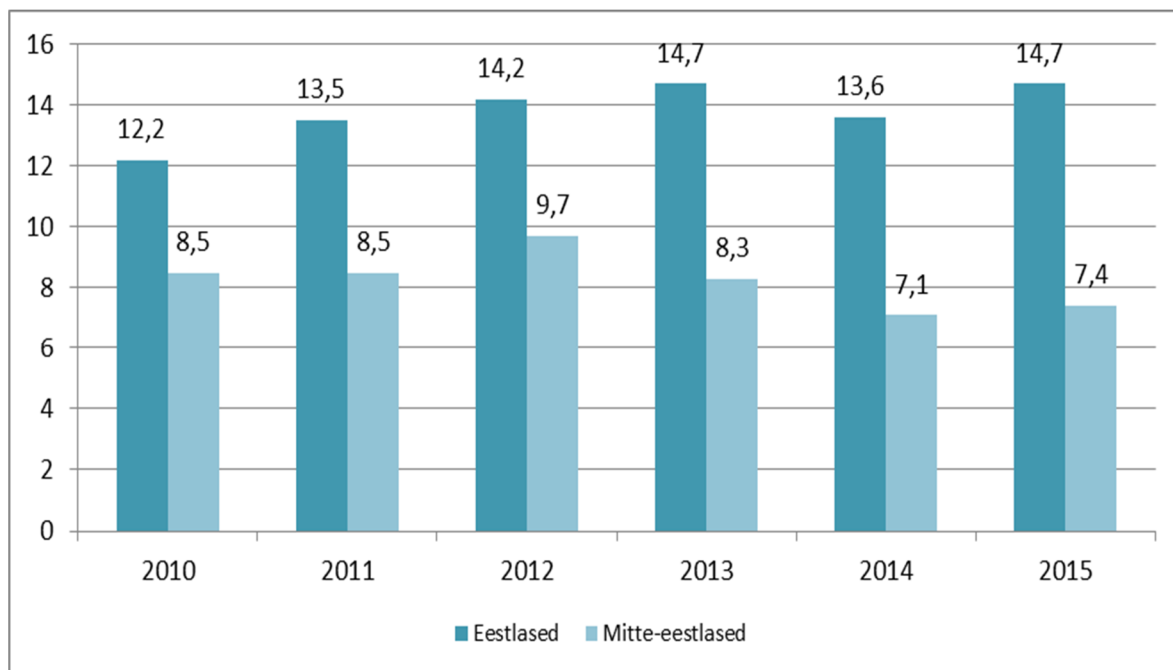
Joonis 9. 25-64-aastaste põhihariduse või madalama haridustasemega inimeste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul 2014. ja 2015. aastal, (%), (u) - väheusaldusväärsed või ebakindlad andmed). Allikas: Eurostat, 2016

Kõige aktiivsemad on enda koolitamisel olnud 25-34-aastased elanikud, jõudes 2015. aastal uue rekordtulemusi, teistes vanuserühmades on kasv minimaalne või väheses languses (vt joonis 10). Noorima ja vanima vanusegrupi elukestvas õppes osalejate osakaalus on ligi viiekordne erinevus noorte kasuks.

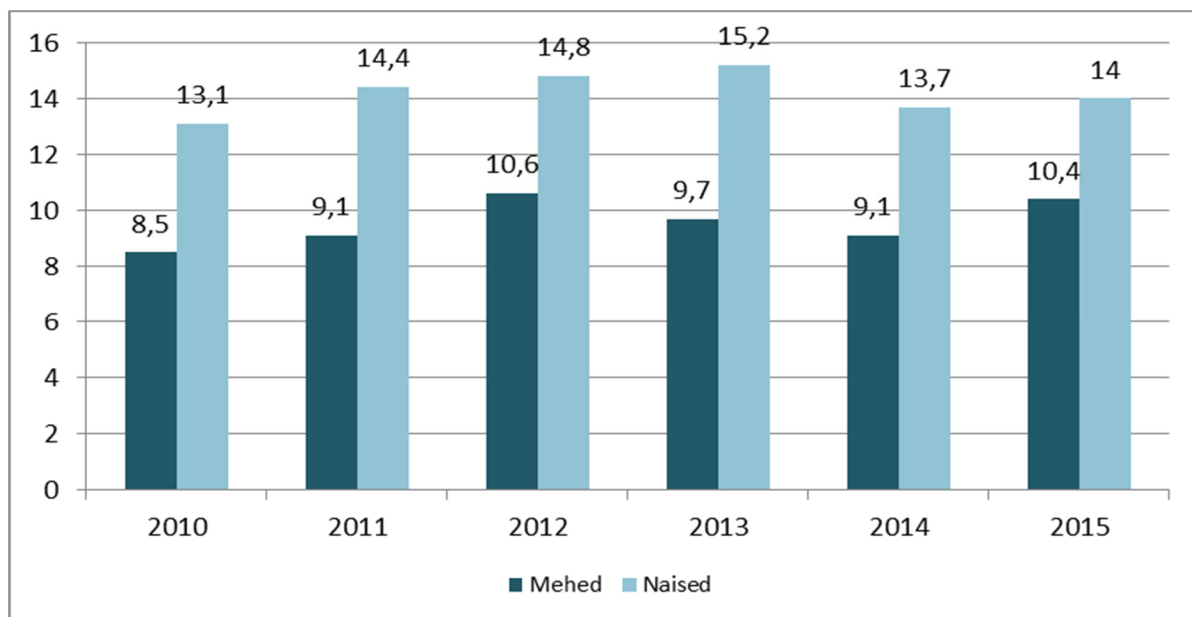
Joonis 10. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul vanusegrupi lõikes, (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

Eestlaste elukestvas õppes osalemise määr saavutas 2015. aastal taas läbi aegade parima tulemuse, mitte-eestlaste osalemise osas viimasel paaril aastal kasv puudub (vt joonis 11).

Joonis 11. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul rahvuse lõikes, (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

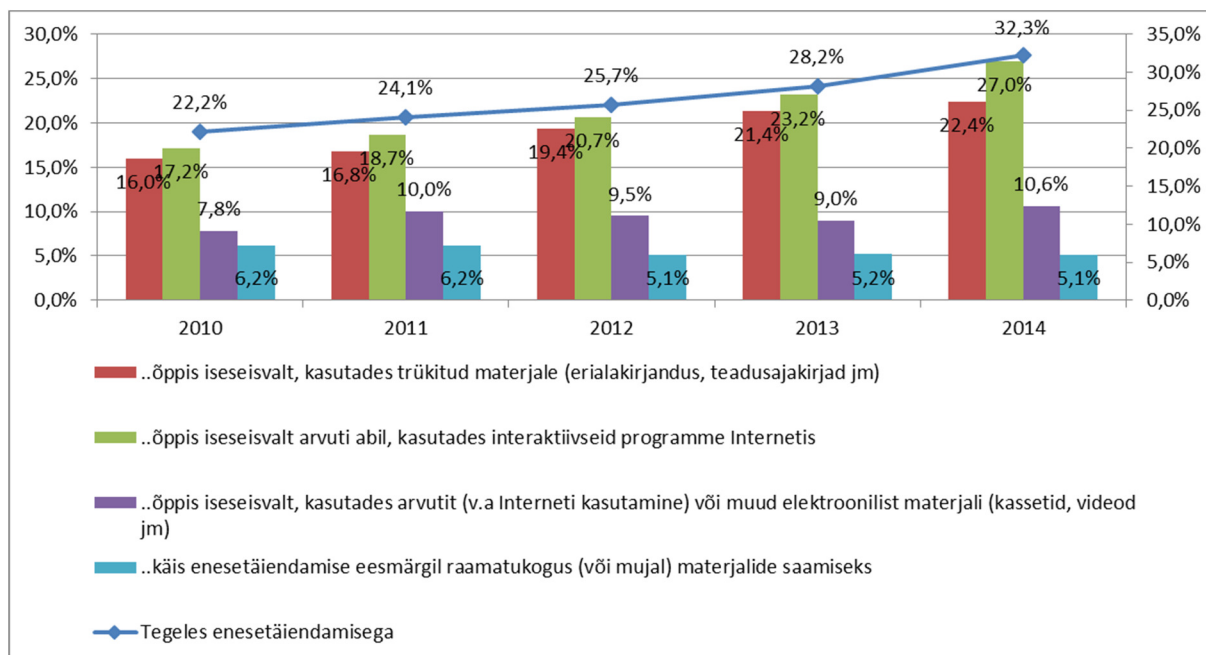
Naiste elukestvas õppes osalemise osakaal püsis küll jätkuvalt meeste näitajast kõrgemal, kuid meeste osalemismäär saavutas siiski 2015. aastal viimaste aastate parima tulemuse (vt joonis 12).

Joonis 12. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul soo lõikes, (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

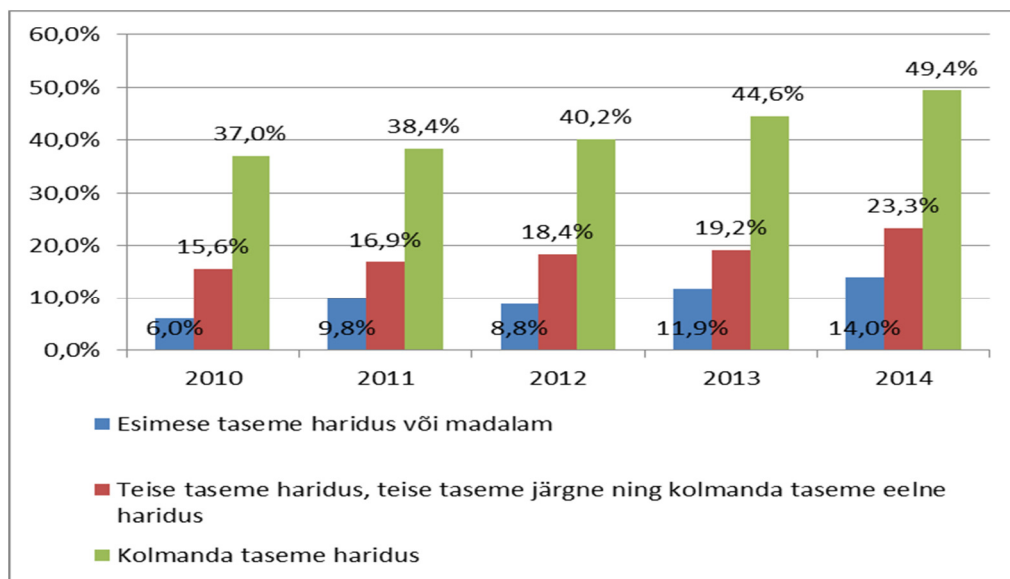
1.4. Elanike iseseisev enesetäiendamine

Lisaks tasemeõppes ja koolitustel osalemisele on oluline näitaja elanike iseseisev enesetäiendamine, mille tulemused saadakse samuti Eesti tööjõu-uuringust. Võrreldes 2010. aastaga kasvas enesetäiendamisega tegelemine 2015. aastaks 10,1 protsendipunkti. Iseseisev õppimine arvuti abil, kasutades selleks interaktiivseid programme Internetis, on teinud sama suurusjärgu kasvu (vt joonis 13). Veelgi suurema kasvu takistuseks on tõenäoliselt osade elanike puudulik arvutioskus.

Joonis 13. 25-64-aastaste enesetäiendamine viimase 4 nädala jooksul (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

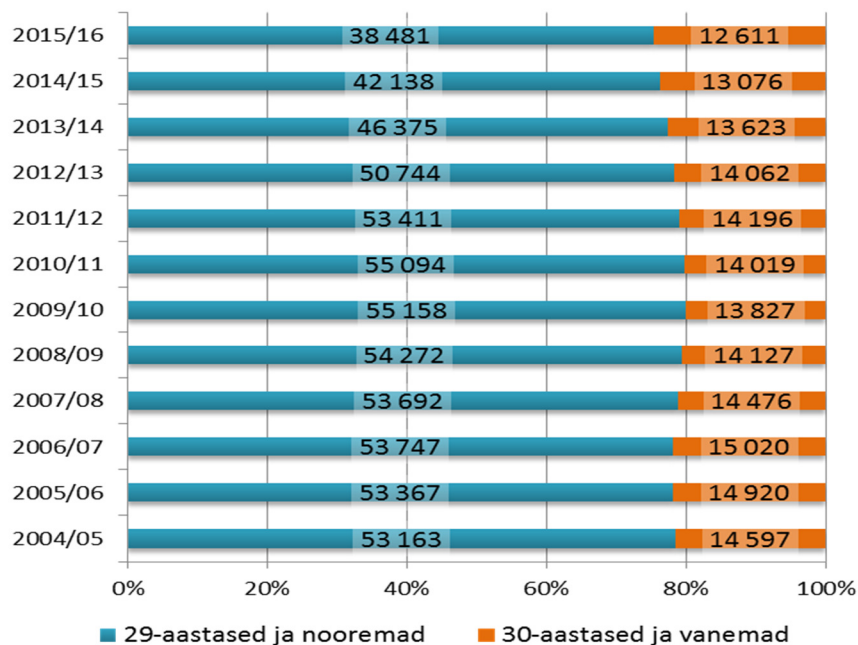
Enesetäiendamisega tegelevad enam kõrgema haridustasemega elanikud (vt joonis 14). Madala haridustasemega elanike enesetäiendamine on väga vähene.

Joonis 14. 25-64-aastaste enesetäiendamine viimase 4 nädala jooksul haridustaseme lõikes (%). Allikas: SA, tööjõu-uuring

2. TÄISKASVANUD ÕPPIJA KÕRGHARIDUSES

Täiskasvanutel on võimalus õppida ka formaalharidussüsteemi tasemeõppes. Kui siiani oleme täiskasvanud õppijat piiritlenud vanusega 25-64-eluaastat, siis kõrghariduse kontekstis loetakse antud ülevaates täiskasvanud õppijaks vähemalt 30-aastaseid isikuid (vt joonis 15). Demograafilised protsessid mõjutavad praegu nooremate üliõpilaste arvu. Kuid viimaste aastate langusele vaatamata on täiskasvanud üliõpilaste arv püsinud aastaid stabiilsena.

Joonis 15. Üliõpilaste arv 2004/05-2015/16. õppeaastal ja 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal.
Allikas: EHIS

Kõrghariduse tasemete lõikes (vt tabel 6) näeme, et traditsiooniliselt on üle 30-aastaste üliõpilaste arv olnud suurem just praktilises rakenduskõrgharidusõppes, moodustades 2015/16. õppeaastal 24% rakenduskõrgharidusõppe tudengitest. Bakalaureuseõppes on täiskasvanud õppijate arv vähenenud. Magistriõppes on täiskasvanud õppurite osakaal viimase kolme aastaga kasvanud viie protsendipunkti võrra, doktoriõppes on 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal püsinud stabiilsena.

Tabel 6. 30-aastaste ja vanemate õpilaste osakaal kõrghariduses õpete lõikes 2012/13-2015/16.

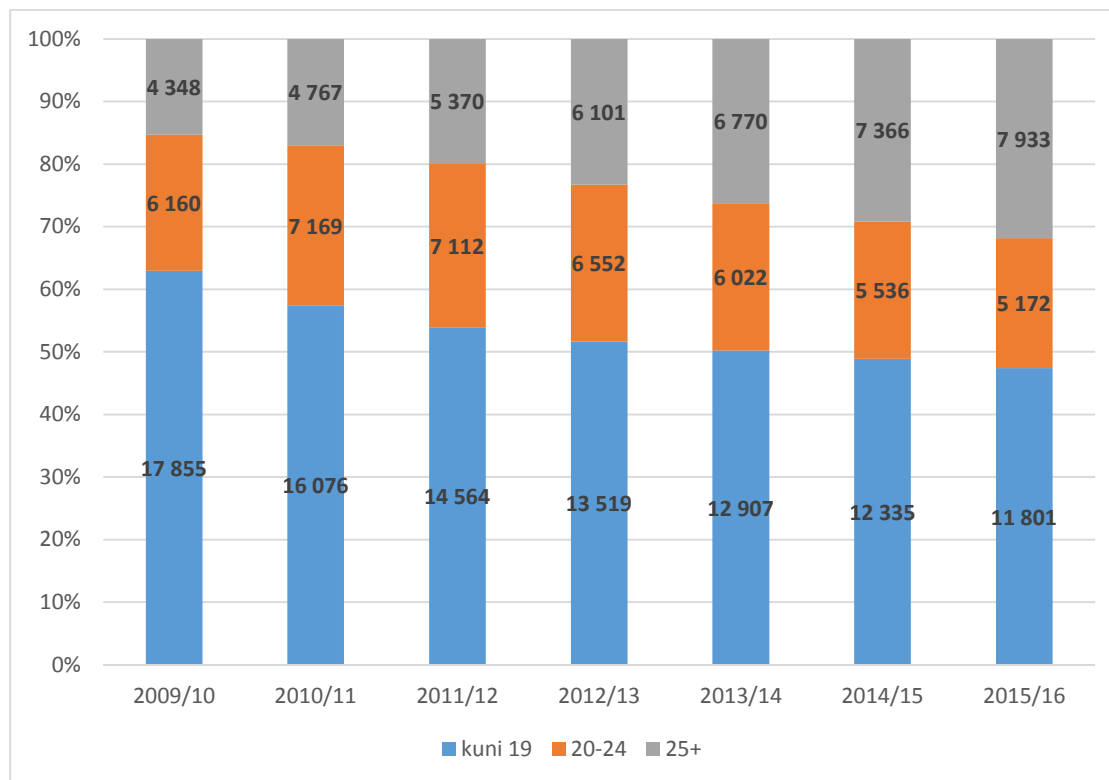
	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16	
	30 + üli-õpilaste arv	30 + üli-õpilaste osakaal	30 + üli-õpilaste arv	30 + üli-õpilaste osakaal	30 + üli-õpilaste arv	30 + üli-õpilaste osakaal	30 + üli-õpilaste arv	30 + üli-õpilaste osakaal
Bakalaureuseõpe	3 404	14%	3 114	14%	2 850	14%	2 652	14%
Rakenduskõrgharidusõpe	4 319	21%	4 082	23%	3 705	24%	3 459	24%
Integreeritud õpe	345	9%	341	9%	333	9%	329	10%
Magistriõpe	4 279	33%	4 330	34%	4 460	36%	4 452	38%
Doktoriõpe	1 715	56%	1 756	59%	1 728	60%	1 719	61%
Kokku	14 062	21,7%	13 623	22,7%	13 076	23,7%	12 611	24,7%

Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud õppijate kohta kõrghariduses leiab <http://haridussilm.ee/>. Kõrgharidus - valida vanusegrupp 30-34 ja 35 ja enam.

3. TÄISKASVANUD ÕPPIJA KUTSEHARIDUSES

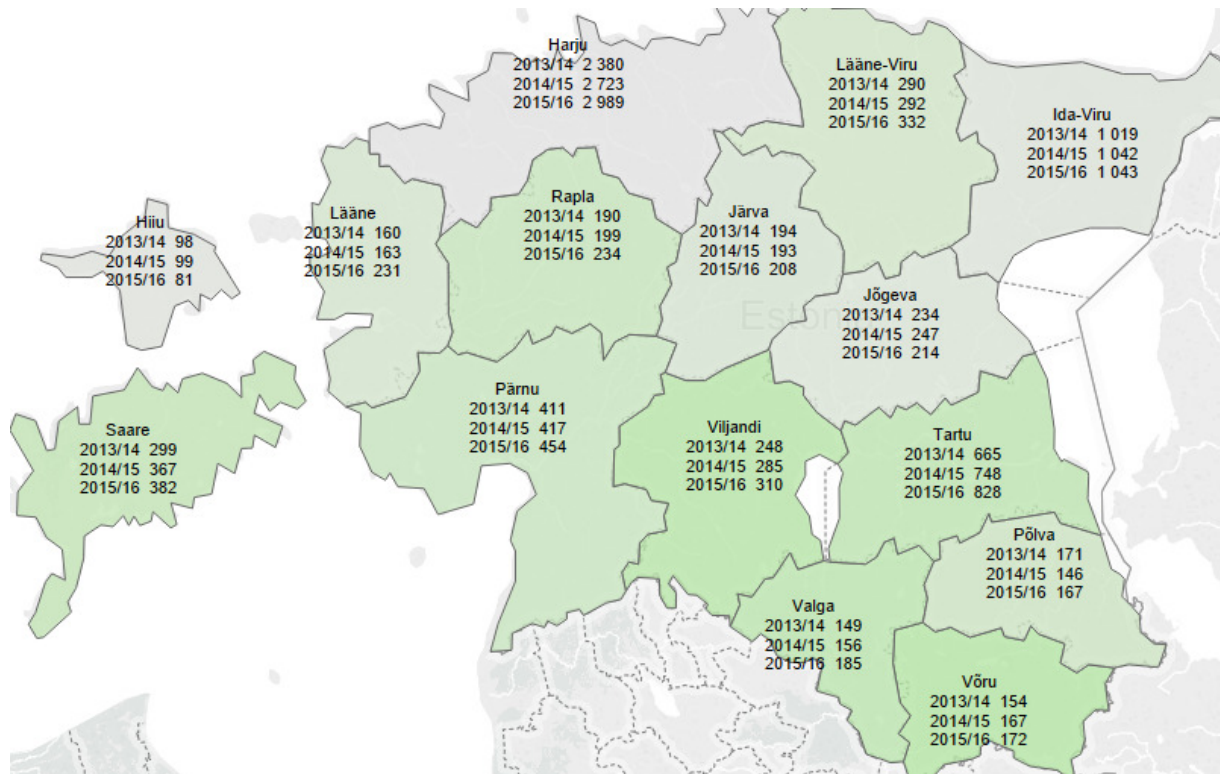
Täiskasvanud õppijaks loetakse kutsehariduses vähemalt 25-aastaseid õpilasi. Aastate lõikes on selliste õpilaste arv pidevalt kasvanud, tõustes 2015/16. õppeaastaks ca 7900 õpilaseni ning moodustades ca 32% kõigist kutseõppuritest (vt joonis 16).

Joonis 16. Õppurite vanuse muutumine kutsehariduses 2009/10-2015/16. Allikas: EHIS

Nooremate õpilaste osakaalu vähenemine ja vanemate õpilaste osakaalu kasv vastab demograafilistele ja majanduskeskkonnas toimunud muutustele.

Kui kõrvutada 25-aastaseid ja vanemaid kutseõppureid elukohamaakonna lõikes, siis selgub, et kõige enam on viimastel aastatel lisandunud Harjumaalt pärit õppureid, tõenäoliselt on põhjuseks ka laialdased õppimise võimalused Tallinnas. Kuid mujalgi on toimunud mõõdukas õppes osalemise kasv – täiskasvanute hulgas on kutseõpe populaarne kõigis maakondades.

Joonis 17. 25-aastaste ja vanemate kutseõpilaste jagunemine registreeritud elukohamaakonna lõikes
Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud kutseõppurite kohta leiab <http://haridussilm.ee/>. Kutseharidus - valida vanusegrupp 25 ja enam.

4. TÄISKASVANUD ÕPPIJA ÜLDHARIDUSES

Kui tööalast ettevalmistust pakuvad täiskasvanud õppijale kutseõppeasutused ja kõrgkoolid, siis suur hulk on Eestis ka neid inimesi, kellel on üldhariduse taseme õpe veel lõpetamata. Täiskasvanud õppija jaoks on mugavam võimalus põhi- või keskhariduse omandamiseks paindlike õppevormidega mittestatsionaarne õpe, mille raames saab õppida ka üksikuid õppeaineid, samuti on võimalik sooritada lõpueksameid eksternina.

Pärast 2013/14. õppeaastal toimunud õppijate arvu vähenemist on täiskasvanud õppijate arv üldhariduses taas kasvutrendis (vt tabel 7). Õppimine on kasulik, sest iga järgnev haridustase suurendab sissetulekut. Madala haridustasemega seonduvad mitmed probleemid nagu väiksem hõive ja madalam palk.⁴ Erinevate osapoolte koostöö annab lootust, et haridustee katkestanuid jõuab veelgi enam õppesse tagasi.

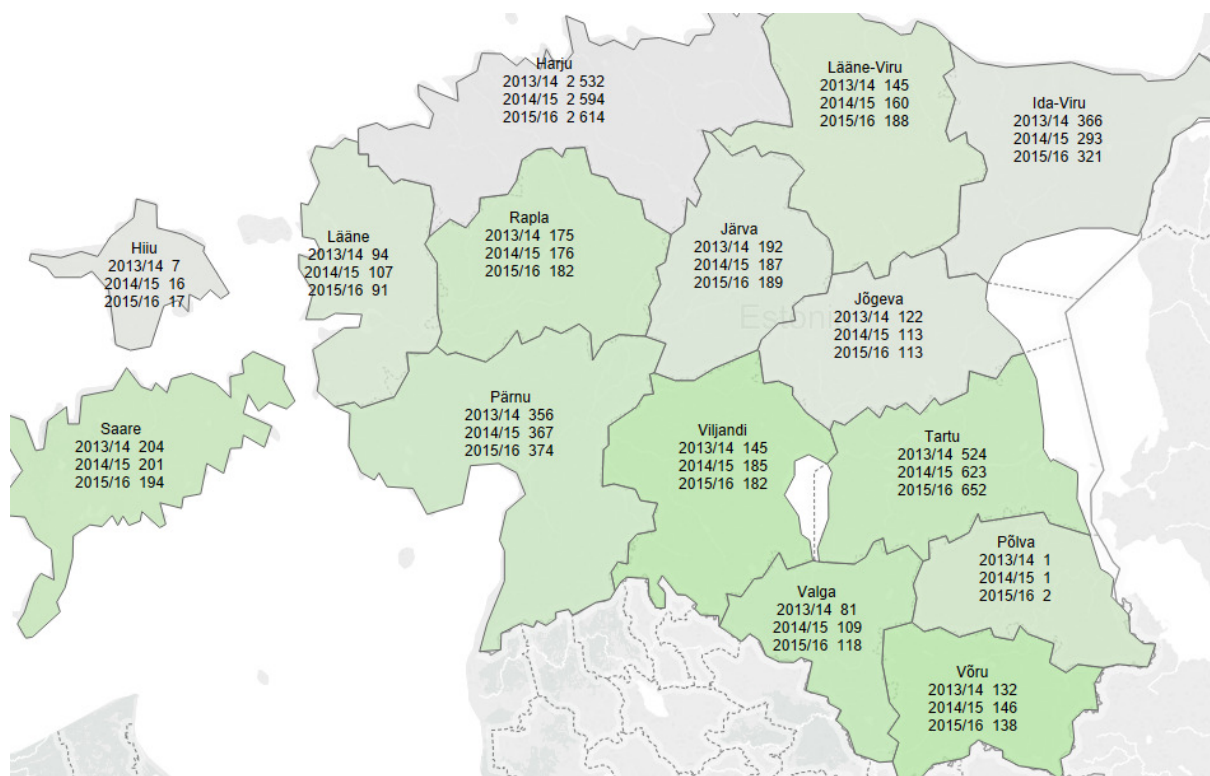
Tabel 7. Õppurite jaotus kooli astmeti üldhariduse mittestatsionaarses õppevormis 2010/11.-2015/16.

Kooliaste	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
1. kooliaste (1. -3. klass)	2		3		2	3
2. kooliaste (4.-6. klass)	17	18	17	15	14	7
3. kooliaste (7.-9. klass)	1 160	1 007	814	712	661	728
gümnaasium	6 312	5 854	5 136	4 348	4 602	4 639
Kogusumma	7 491	6 879	5 970	5 075	5 279	5 377

Allikas: EHIS

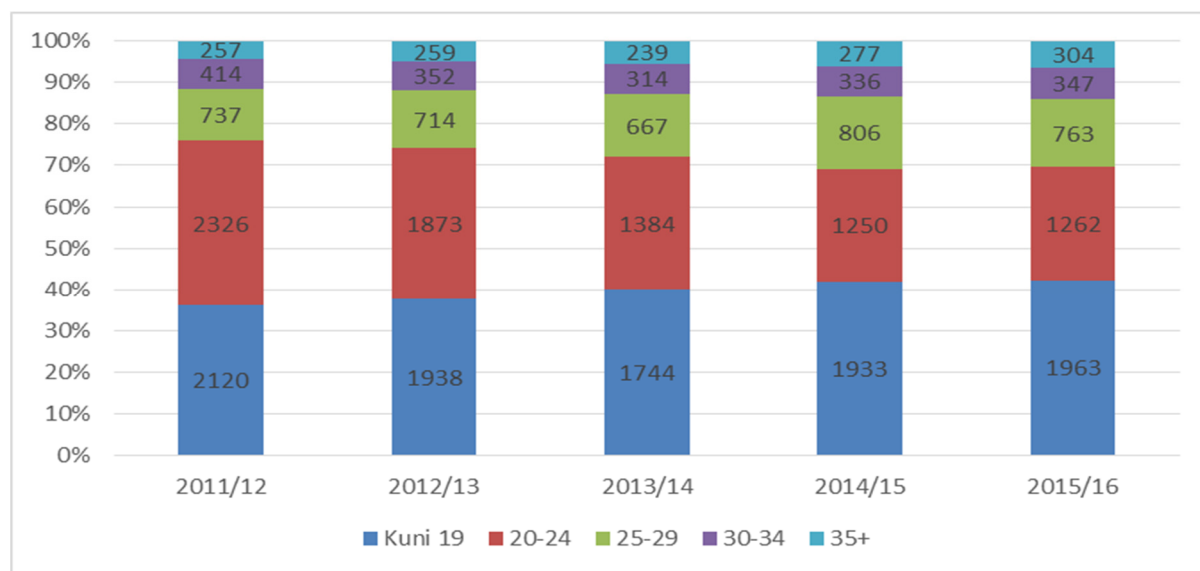
Enamikes maakondades on võimalik õppida mittestatsionaarses õppevormis, selline võimalus puudub vaid Põlvamaal. Kõige enam on õppureid on Harjumaal ja Tartumaal.

⁴ Jago, I., Reinhold, M., ja Valk, A. (2016). *Analüüs: kutse- ja kõrghariduse omandanute edukus tööturul*. Haridus- ja Teadusministeerium.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51600/Edukus%20t%C3%B6%C3%B6turul_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Joonis 18. Õppurite jaotus kooli maakonna lõikes üldhariduse mittestatsionaarses õppevormis 2013/2014.-2015/16. Allikas: EHIS

Eriti positiivse asjaoluna võib esile tuua 35-aastaste ja vanemate järjest suurenevat õpisoovi (vt joonis 19).

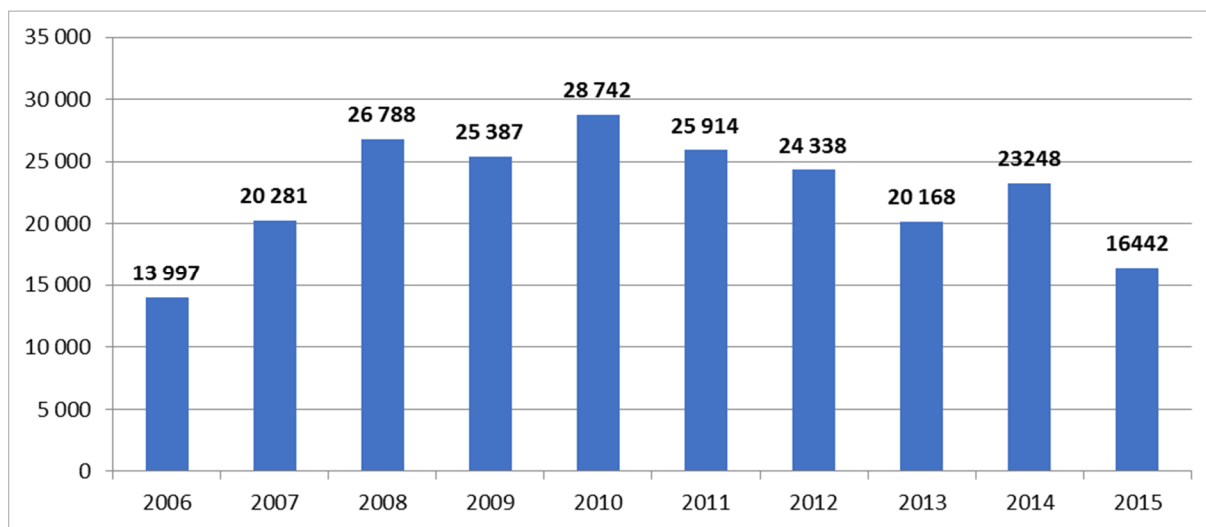

Joonis 19. Õppurite vanuseline jaotus gümnaasiumi mittestatsionaarses õppevormis 2009/10.-2014/15. Allikas: EHIS

Detailset statistikat täiskasvanud õppijate kohta üldhariduses leiab <http://haridussilm.ee/>. Alus- ja üldharidus, üldharidus ja valida õppevorm: ekstern ja üksikained, mittestatsionaarne.

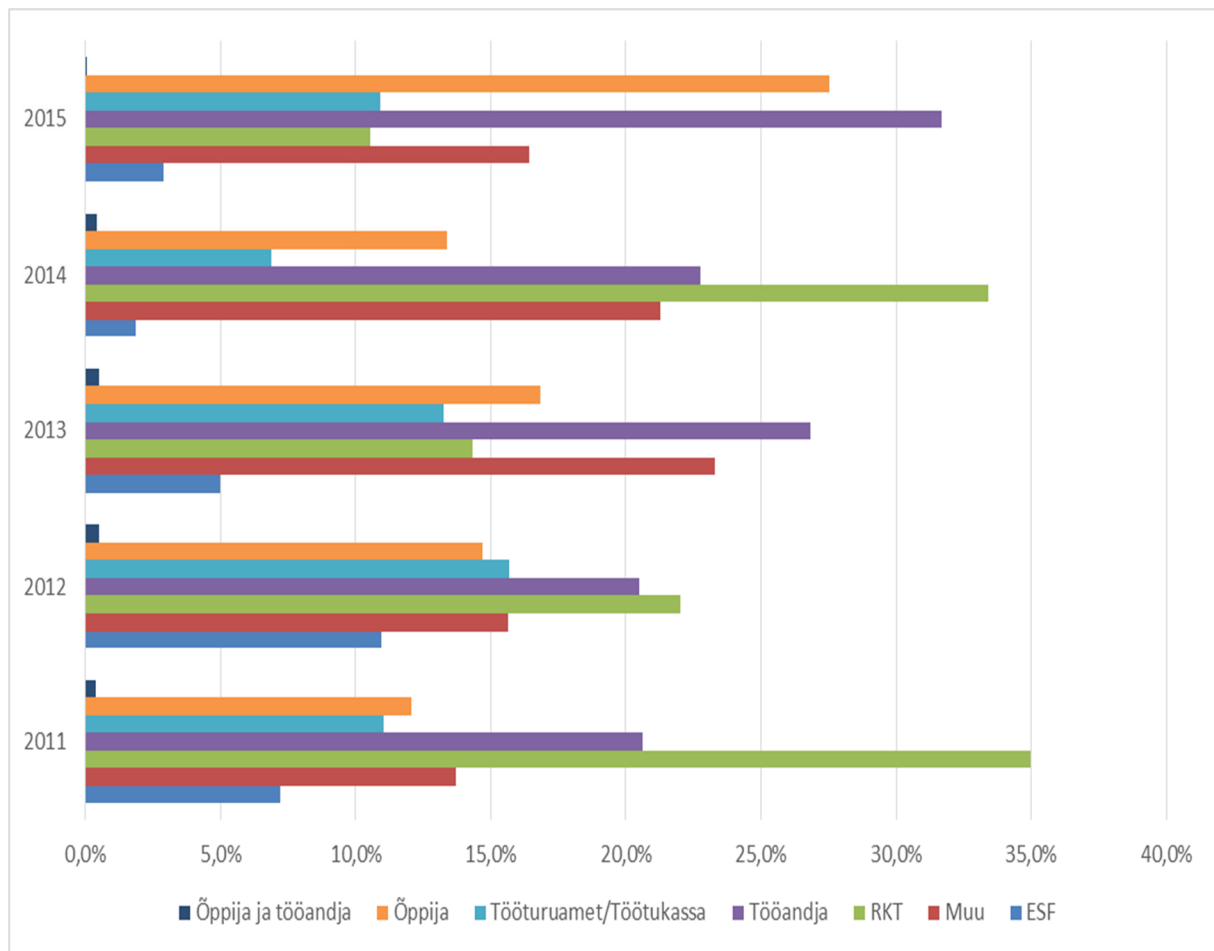
5. TÄISKASVANUTE TÖÖALANE TÄIENDUSKOOLITUS KUTSE- JA RAKENDUSKÕRGKOOLOIDES

Alates 2004. aastast on Haridus- ja Teadusministeerium kogunud andmeid kutseõppeasutustes ja rakenduskõrgkoolides toimuvate täienduskoolituste kohta. Pärast 2010. aastal toimunud suurt kasvu on koolitustel osalenud inimeste arv vähenenud (vt joonis 20), üheks põhjuseks on olnud väiksemas mahus riiklik koolitustellimus täiskasvanute tööalasele koolitusele. Täiskasvanutele pakutavaid kursusi finantseerivad Euroopa Sotsiaalfond ja Haridus- ja Teadusministeerium.

Joonis 20. Kutseõppeasutustes ja rakenduskõrgkoolides toimunud täiskasvanute tööalastel koolitustel osalenud inimeste arv 2006-2015. Allikas: HTM Kutsehariduse osakond

Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koostatavale riiklikule koolitustellimusele on Euroopa Sotsiaalfond panustanud kutseõppeasutustes toimuvatesse täienduskoolitustesse läbi Töötukassa ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (muu ESF). Riikliku koolitustellimuse osakaalu langus aastatel 2012-2013 tulenes vajadusest muuta koolituste rahastamise põhimõtteid, 2015. a languse põhjuseks oli üleminek eelmiselt ESFi perioodilt uuele (vt joonis 21).

Joonis 21. Kutseõppeasutustes toimunud täiskasvanute täiendkoolituste rahastamisallikad 2011-2015,(%). Allikas: HTM Kutsehariduse osakond

6. KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEM

Arengud ja algatused ELi tasandil esitavad liikmesriikidele uusi väljakutseid kvalifikatsioonisüsteemi ja selle osiste arendamisel. Eestis kehtib 8-astmeline Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (edaspidi EQF) vastav hariduslikke ja kutsekvalifikatsioone ühendav kvalifikatsiooniraamistik. 2011. a sidus Eesti oma aruandes Euroopa Komisjonile kõik formaalhariduse kvalifikatsioonid EQFga.

Kutsekvalifikatsioonisüsteem hõlmab nii kvalifikatsiooniraamistikku, kutsestandardeid kui ka kutsete tunnustamist. Süsteemi arendamisel lähtutakse põhimõttest, et see peab olema suhestatud Euroopa riikide vastavate süsteemidega ning riiklikult tunnustatud kvalifikatsioonid peavad olema võrreldavad teiste riikide vastavate kvalifikatsioonidega. Ajakohased kutsestandardid on kutsekvalifikatsioonisüsteemi alus, kuna võimaldavad inimestel võrrelda oma kompetentsust kutsealal nõutavaga ning on aluseks nii formaalhariduse kui ka täiendusõppekavade koostamisel. 2016. aastal hõlmab riiklik kutseregister kvalifikatsiooniraamistiku 2.–8. tasemel kokku 571 kompetentsipõhist kutsestandardit ja 2016. aasta maikuu seisuga oli 76 340 kehtivat kutsetunnistust (vt tabel 8).

Tabel 8. Kutseksamite sooritamine 1999-2016.

EKR tase	1999-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (25.05)	Kokku	Kehtivaid
0	5 904	828	623	774	489	19	0	0	8 637	1 517
2	1 784	215	93	233	138	64	92	49	2 668	2 378
3	16 039	3 510	4 080	4 107	3 642	3 264	3 097	936	38 675	33 440
4	10 834	2 347	2 598	2 963	2 780	3 255	3 635	1 327	29 739	24 656
5	6 554	1 412	1 344	1 406	1 513	1 812	1 320	538	15 899	7 037
6	2 733	725	448	534	596	746	802	355	6 939	4 287
7	1 218	353	316	373	492	377	589	293	4 011	2 601
8	319	56	53	46	69	83	138	46	810	424
Kokku	45 385	9 446	9 555	10 436	9 719	9 620	9 673	3 544	107 378	76 340

Allikas: Kutsekoda

KOKKUVÕTE

- Alates 2009. aastast on elukestvas õppes osalemise määr olnud kõrgem kui 10%, 2016. aastal oli osalejaid 12,2% (SA andmed), mis jääb mõnevõrra alla 2012. aastal saavutatud kõigi aegade parimale tulemusele (12,7%).
- Elukestvas õppes osalemise kõigi aegade parim tulemus saavutati 2016. aasta I kvartalis (16,8%), samuti jõudis 2015. aastal uue tippmargini noorima (25-34) vanuserühma tulemus (23,4%).
- Eri- ja kutsealase hariduseta elanike (vanusegrupis 25-64) osakaal on 2015. aastal veelgi vähenenud – ulatudes 29,2%ni. Ilma erialase hariduseta isikute arv on mõnevõrra suurem olnud nooremas vanusegrupis.
- Liiga palju on noori, kes ei ole jõudnud vähemalt keskhariduse tasemeni, osad neist kindlasti jõuavad veel, kuid neil noortel, kes piirduvad vaid põhiharidusega, on reaalne oht jääda töömaailmas kõrvalseisjateks ja sattuda palgavaesusse.
- Kutseõppesse asub õppima järjest enam vanemaid õppureid (25+), 2015/16. õppeaastal oli 25-aastaseid või vanemaid õpilasi ca 32%.
- Täiskasvanud õppijate arv üldhariduses on pärast 2013/14. õppeaastal toimunud langust taas kasvule pöördunud. Järjest enam on teadvustatud ühiskonnas madalast haridustasemest tulenevaid probleeme nagu väiksem hõive ja madalam palk. Erinevate osapoolte koostöö annab lootust, et haridustee katkestanuid jõuab veelgi enam õppesse tagasi.

Lisa 1. Kasutatud mõisted

Erialase hariduseta inimeste hulka arvestatakse kõik, kes ei oma kutseharidust või kõrgharidust.

Elukestvas õppes osalemine (25-64) koosneb:

..õppis formaalharidussüsteemis

....õppis üldhariduskoolis või kutseõppeasutuses

....õppis kõrgkoolis

..osales koolitusel

....osales tööalastel täiendus- või ümberõppekursustel

....osales tööalasel konverentsil või seminaril

....osales huvialaga või harrastusega seotud koolitusel

....osales muul koolitusel

Enesetäiendamine (25-64) koosneb:

..õppis iseseisvalt, kasutades trükitud materjale (erialakirjandus, teadusajakirjad jm)

..õppis iseseisvalt arvuti abil, kasutades interaktiivseid programme Internetis

..õppis iseseisvalt, kasutades arvutit (v.a Interneti kasutamine) või muud elektroonilist materjali (kassetid, videod jm)

..käis enesetäiendamise eesmärgil raamatukogus (või mujal) materjalide saamiseks

Haridustasemed

Esimese taseme haridus või madalam - alghariduseta (1.-6. klass lõpetamata), algharidus (lõpetatud vähemalt 6 klassi), põhiharidus (lõpetatud vähemalt 9 klassi) või baashariduseta kutseharidus (nt põhihariduse nõudeta kutsehariduse läbimine koolikohustusliku ea ületamise puhul).

Teise taseme haridus - kutseõpe põhihariduse baasil, üldkeskharidus, kutsekeskharidus põhihariduse baasil, kutsekeskharidus keskhariduse baasil, keskeriharidus põhihariduse baasil.

Kolmanda taseme haridus - kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad. Sõltuvalt kontekstist liigitatakse keskeriharidus keskhariduse baasil kas teise või kolmanda taseme alla. Formaalse liigituse järgi kuulub keskeriharidus keskhariduse baasil III taseme alla; tihti kasutatakse seda analüütilises kontekstis koos II taseme kutseõppe vormidega.